

Učini li vam se da za posjete nekom muzeju kojim slučajem ugledate nešto živo, nemojte se odveć zanosići. Vjerovatno gledate – kroz prozor. "Tako je, u prepoznatljivo sarkastičnom tonu, studentima muzeologije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu običavao govoriti profesor Tomislav Šola, žečeći time naglasiti stanje beživotnog, letargičnog utrnuća kojim su umrtiljeni mnogi muzejski prostori.

No ti su Šolini govorili sad već gotovo desetljeće stari, a muzeji su u tom razdoblju, vodeći se drugom profesorovom mišiju o „svijetu koji se mijenja pa se i mi moramo mijenjati s njim“, prošli kroz ubrzani renesansu i više nisu samo mesta čuvanja i tih stovanja baštine već punopravni i aktivni sudionici kulturne industrije. U tom bi smislu profesor bio ugodno iznenaden da se nekim slučajem od 12. do 19. svibnja zatekao u Guvernerovoj palači, domu i eksponatu broj jedan Pomorskih i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci, čiji su povijesni natopljeni prostori postali mjestom susreta i kulturnog dijaloga na **sajmu knjiga i festivalu autora Vrisku**, koji je, u organizaciji izdavačke kuće **VBZ** i udruge kulture **Vrisak**, po dvanaesti put Rijeku učinio prijestolnicom **knjige** i čitanja. Palaču koja na grad i njegovu luku gleda ponosito, s blage uzvisine, Vričak je postavio u središte kulturnog života, a Riječane, barem na tjeđan dana, uvjerojati da život, kulturni i svaki drugi, ne prestaje na Riječkim stepenicama uz hotel Bonavia.

Guvernerova palača lani je bila tek jedno od mnogih mesta riječkog književnog **vrištanja**, u njezinu je Mramornoj dvorani Marini Šur Puhlovske uručena **VBZ**-ova nagrada za najbolji neobjavljeni roman i time je, čini se, otvoren put dubljoj i dugotrajnijoj suradnji dviju kulturnih fronti. Neki će reći kako u gradu postoje i mnogo **knjižnika** mesta, poput Gradske knjižnice Rijeka i antikvarijata Ex libris ili urbanija, poput book-cafea Dnevni boravak. Svi su ti prostori godinama bili dijelom razasutoga festivala, no ovogodišnji je izbor, smatra ravnateljica Muzeja Nikolina Radić Štivić, bio posve prirođan. Muzej kao jedna od najvažnijih institucija u gradu i **Vrisak** kao građanima zanimljiv, etabliran program, partneri su ne samo u promociji čitanja nego i u privlačenju publike, koja zadovoljavanje kulturnih potreba ne vidi kao elementarno. Lijep prostor perivoja Guvernerove palače, u kolektivnoj svijesti grada već upisan kao mjesto neformalnog susreta, navest će ih na posjet, a aktualni i angažirani programi isprovocirat će ih da ostanu. I dođu opet sutra.

Šezdeset programa u tjedan dana

Premda se čini kako organizatori svake godine pokušavaju nadmašiti, prije svega vlastita, očekivanja, ove je godine Vriskova programska ljestvica postavljena doista visoko. U tjeđan dana stješnjeno je šezdesetak programa s gotovo dvjesto sudionika, eminentnih domaćih i stranih pisaca, pjesnika, prevoditelja i nakladnika, pa bi sustavno praćenje svakog od njih iziskivalo cijelodnevni rad, a povremeno i korištenje nadljudskih moći poput sposobnosti teleportacije. Čak je i festivalski gost, makedonski glazbenik i književnik Aleksandar Prokopiev ustvrdio kako mu se riječki sajam sviđa mnogo više od zagrebačkoga Interlibera te čvrsto vjeruje kako će za nekoliko godina po kvaliteti programa biti jednak pulskom **sajmu knjiga**, no program koji puca po šavovima oduzeo mu je mogućnost da, prezasićen velikim brojem informacija, sve doživljeno doista i proživi.

Prokopiev se, govoreći na otvaranju festivala, prisjetio i pokojne Daše Drndić, čiji je odlazak osiromašio književnu scenu od lanjskog **Vriska** baš kao i onaj Nedjeljka Fabrija, u čiju je čast održan program *In memoriam: Nedjeljko Fabrio*, u sklopu kojeg su se velikog književnika i akademika

VRISAK, 12. RIJEČKI SAJAM KNJIGA I FESTIVAL AUTORA, 12–19. SVIBNJA

RIJEKA – PRIJESTOLNICA KNJIGE I ČITANJA

Ovogodišnji je riječki **Vrisak**, donoseći auru najboljih glazbenih festivala pojačanu odličnim programima i poticajnim razgovorima o umjetnosti, pokazao kako se kultura živi i kako može srasti s gradom, uvući se u sve njegove pore

PIŠE PETRA MIOČIĆ

prisjetili njegovi prijatelji i kolege Julijana Matanović, Pavao Pavličić i Vojo Šiljak. Šiljak je prisutnost velikih autora evocirao već na otvaranju, pročitavši ulomke iz njihovih **najrječkih** tekstova, *Leica formata* Daše Drndić i *Vježbanja života* Nedjeljka Fabrija. „Da nismo tamo gdje jesmo, sigurno bismo bili ovdje s vama, poručili bi nam oni. Draža Dašo, dragi Fabrio, s nama ste“ bez suvišnih riječi, vrlo nježnom gestom ukazao je Šiljak na autore koje ni grad ne zaboravlja pa *Leica format* upravo igra na pozornici riječkoga HNK-a Ivana plemenitog Zajca, dok se Fabriovo *Vježbanje života* priprema za iduću sezonu.

Iskustva drugih i drukčijih

Iako bez središnje teme, ovogodišnji je **Vrisak**, osim sjećanja na velikane pisane riječi, sadržajem svojih programa pozivao na promišljanje o iskustvima drugih i drukčijih. Takva su iskustva središnje mjesto **VBZ**-ove nove biblioteke Na marginama: pronađi sebe u glasovima drugih i drugačijih, pokrenute nakon tematski zaokružene i vrlo uspješne biblioteke Euromop u 30 **knjiga**, kojih su upravo riječke pozornice bile prvo mjesto susreta s hrvatskom čitateljskom publikom. Biblioteka Na marginama također će se sastojati od trideset **knjiga** podijeljenih u tri kola, a i njihove će se hrvatske premiere dogadati mahom u Rijeci.

Sudeći prema prvim dvjema u biblioteci predstavljenim **knjigama**, grafičkom romanu *Alpha: od Abidjana do Gare du Nord* Sandrine Bessora i Stephana Barrouxa i pjesničkoj zbirci *Kartograf* pokušava ucrati put prema Sionu jamajčanskog pisca i pjesnika Keia Millera, čitateljska će publika ponovno dobiti zaokruženu cjelinu čiji autori, možda i nehotice, propitujući iskustva

drugih, u njima traže i fragmente vlastitoga glasa.

Tako Sandrine Bessora i Barroux, kombinirajući sažetost izraza u pismu i art brut u slici pripovijedaju priču o stanovniku Obale Drndić i *Vježbanja života* Nedjeljka Fabrija. „Da nismo tamo gdje jesmo, sigurno bismo bili ovdje s vama, poručili bi nam oni. Draža Dašo, dragi Fabrio, s nama ste“ bez suvišnih riječi, vrlo nježnom gestom ukazao je Šiljak na autore koje ni grad ne zaboravlja pa *Leica format* upravo igra na pozornici riječkoga HNK-a Ivana plemenitog Zajca, dok se Fabriovo *Vježbanje života* priprema za iduću sezonu.

za razliku od njih, svoju zbirku, svojevrstan pjesnički dijalog između kolonizatorskim težnjama obojena kartografa i ideji potrage za Sionom vjerna rastamana, temeljio na konfliktu koji se odvijao unutar njega sama, na identitetu podijeljenu između u njemu skrivena karipskog rastamana i u britanskim školama uzgojena kolonizatora. Taj se konflikt, istaknuo je Miller, ne događa stalno, vjerovatno se ne odvija na svjesnoj razini, ali kao pjesnika snažno ga je oblikovalo i zato je odlučio progovoriti o njemu. Njegov Drugi, zaključio je, on je sam.

VBZ-ova nagrada Olgici Knežević

Predstavljanja dvojice stranih gostiju donijela su i najmanje formalne trenutke službenoga dijela festivala. Obojica pomalo introvertirani, i Barroux i Miller, radije se

bave svojom umjetnošću no što o njoj govore, pa je tako Barroux, nakon kratka ali informativna razgovora s Vladimirom Šagadinom, u ruke uzeo kist i, pred oduševljenom publikom u Dnevnom boravku organizatorima za uspomenu ostavio sličicu iz *Alphe*. Isto se mjesto, nekoliko dana poslije, pretvorilo u poprište prave pjesničke improvizacije, kad su Kei Miller i njegov prevoditelj, i sam pjesnik, Damir Šodan čitali i prevodili pjesme iz zbirke. Miller je, žećeći obojiti večer jamajčanskim bojama, dijalog između kartografa i rastamana pročitao onako kako bi i oni razgovarali, uza sve jezične vratolomije, a Šodan je, u izvrsnoj improvizaciji, rastamana pretvorio u pravog Dalmatinca.

Jedno od središnjih događanja i ove je godine bila dodjela **VBZ**-ove nagrade za najbolji neobjavljeni roman, a ove ju je godine primila crnogorska književnica Olga Knežević za roman *Katarina Velika i Mala*, priču o sazrijevanju i životu žene koja, jednostavno, pokušava naći svoj put. Kako je istaknuto u obrazloženju žirija, romanom definiraju odlično karakterizirani likovi koji radnju odvode u različite pravce, a njegova je posebnost u tome što ne uljilikava u optimizam niti se bavi pomodnim aktivizmima. Na dodjeli nagrade okupilo se 130 posjetitelja, što je još jedan pokazatelj da potreba za čitanjem u suvremenom društvu ipak postoji.

Mogu li, napoljetku, organizatori biti zadovoljni? Mogu, a kako kaže Mladen Zatezalo, **VBZ**-ov direktor, i jesu. Guvernerova palača donijela im je novu publiku, a sinkronicitet sajamskog i festivalskog dijela također se pokazao kao pun pogodak. Voljeli bismo da ih je, zbog događanja u perivoju, vrijeme bolje poslužilo, no i to je Rijeka. A može li ona biti zadovoljna? Itekako može jer ovogodišnji je **Vrisak**, donoseći auru najboljih glazbenih festivala pojačanu odličnim programima i poticajnim razgovorima o umjetnosti, pokazao kako se kultura živi i kako može srasti s gradom, uvući se u sve njegove pore. Izborom središnjeg prostora festival nije izgubio na vidljivosti ili mobilnosti. Postao je, štoviše, epicentar riječkih kulturnih događanja i narednim se njegovim izdanjima može samo poželjeti nastavak u revijalnom tonu.